

Orde van dienst voor de Goede Vrijdag 2023

Voorganger:

Ds. Th. van Staalduine

Organist:

Aart Stenfert

Lectores:

Wilma Kanis en Rinske Bronsink

Aanvang dienst:

19.30 uur

Omdat deze dienst onderdeel is van één grote eredienst van Witte Donderdag tot en met Paaszondag is er geen collecte.

Wij komen stil de kerk binnen, zonder orgelspel

Stilte (als de kerkenraad voor in de kerk is gaan allen staan)

Gebed voor de Goede Vrijdag:

v.: Heer, onze God, U hebt een mens, Jezus van Nazareth, onze broeder, met Uw eigen naam en met Uw macht bekleed - maar Hij is machteloos geweest in deze wereld. U hebt Hem recht van spreken gegeven, Hij is Uw Woord, maar Hij vond geen gehoor. Wij bidden U dat wij in deze man van smarten onze enige Redder mogen herkennen, God met ons, alle dagen van ons leven.

Zingen: Gezang 177 (liedboek 1973): 1, 2 en 7

1. Leer mij, o Heer, uw lijden recht betrachten,
in deze zee verzinken mijn gedachten:
o liefde die, om zondaars te bevrijden,
zo zwaar moest lijden.

2. 'k Zie U, God zelf, in eeuwigheid geprezen,
tot in de dood als mens gehoorzaam wezen,
in onze plaats gemarteld en geslagen,
de zonde dragen.

7. Laat mij, o Heer, uw wond're wijsheid prijzen,
dwaasheid en ergernis voor wereldwijzen,
laat mij uw kruis dat sterken zwakheid noemen
als sterkte roemen.

allen gaan zitten

LEZING VAN HET LIJDENSVERHAAL
afgewisseld met coupletten van Lied 558

Lezen: Matt. 26: 47-56

De gevangenneming

47Nog voor Jezus uitgesproken was, kwam Judas eraan, een van de twaalf, in gezelschap van een grote, met zwaarden en knuppels bewapende bende, die door de hogepriesters en de oudsten van het volk was gestuurd. 48Judas, die Hem zou uitleveren, had met hen een teken afgesproken. 'Degene die ik kus,' had hij gezegd, 'die is het, die moet je gevangennemen.'
49Hij liep recht op Jezus af, zei: 'Gegroet, rabbi!' en kuste Hem. 50Jezus zei tegen hem: 'Vriend, ben je daarvoor gekomen?' Daarop kwamen de mannen naderbij, grepen Jezus vast en namen Hem gevangen. 51Nu greep een van Jezus' metgezellen naar zijn zwaard. Hij trok het, haalde uit en sloeg de dienaar van de hogepriester een oor af. 52Daarop zei Jezus tegen hem: 'Steek je zwaard terug op zijn plaats. Want wie naar het zwaard grijpt, zal door het zwaard omkomen. 53Je weet toch dat Ik mijn Vader maar te hulp hoef te roepen of Hij stelt Mij onmiddellijk meer dan twaalf legioenen engelen ter beschikking. 54Maar hoe zouden dan de Schriften in vervulling gaan, waar staat dat het zo moet gebeuren?' 55Toen zei Jezus tegen de mannen: 'U bent er met zwaarden en knuppels op uit getrokken om Mij te arresteren, alsof Ik een misdadiger ben! Dagelijks was Ik in de tempel om onderricht te geven, en toen hebt u Me niet gevangengenomen; 56maar dit alles gebeurt omdat de geschriften van de profeten in vervulling moeten gaan.' Daarop lieten alle leerlingen Hem in de steek en vluchtten weg.

Zingen: 1. Jezus, om uw lijden groot,
om uw leven en uw dood
die volbrengen 't recht van God,
Kyrie eleison.

⁵⁷De mannen die Jezus gevangengenomen hadden, leidden Hem voor aan Kajafas, de hogepriester bij wie de schriftgeleerden en de oudsten bijeengekomen waren. ⁵⁸Petrus volgde Hem op een afstand tot op de binnenplaats van het huis van de hogepriester; daar ging hij tussen de knechten zitten om te zien hoe het zou aflopen. ⁵⁹De hogepriesters en het hele Sanhedrin probeerden Jezus met behulp van een valse getuigenverklaring ter dood te veroordelen, ⁶⁰maar dat lukte hun niet; hoewel zich vele valse getuigen meldden. Ten slotte meldden er zich twee ⁶¹die zeiden: 'Die man heeft gezegd: "Ik kan de tempel van God afbreken en in drie dagen weer opbouwen."' ⁶²De hogepriester stond op en vroeg Hem: 'Geeft U geen antwoord op wat deze getuigen tegen U inbrengen?' ⁶³Maar Jezus bleef zwijgen. De hogepriester zei: 'Ik bezweer U bij de levende God: zeg ons of U de messias bent, de Zoon van God.' ⁶⁴Jezus antwoordde: 'U zegt het. Maar Ik zeg tegen u allen hier: vanaf nu zult u de Mensenzoon zien zitten aan de rechterhand van de Machtige en Hem zien komen op de wolken van de hemel.' ⁶⁵Hierop scheurde de hogepriester zijn kleren en hij riep uit: 'Hij heeft God gelasterd! Waarvoor hebben we nog getuigen nodig? U hebt nu zelf zijn godslastering gehoord. ⁶⁶Wat denkt u?' Ze antwoordden: 'Hij is schuldig en verdient de doodstraf!' ⁶⁷Daarop spuwden ze Hem in het gezicht en sloegen Hem. Anderen stompten Hem ⁶⁸en zeiden: 'Profeteer dan maar eens voor ons, messias, wie is het die Je geslagen heeft?'

Zingen: 7. Om het woord van godlijk recht
dat Gij tot uw rechters zegt,
zelf hebt Ge uw geding beslecht,
Kyrie eleison.

Lezen: Matt. 26: 69-75

De verloochening door Petrus

⁶⁹Petrus zat buiten, op de binnenplaats. Er kwam een dienstmeisje naar hem toe, dat zei: 'Jij hoorde ook bij die Jezus uit Galilea!' ⁷⁰Maar hij ontkende dat met klem, zodat allen het konden horen: 'Ik weet niet waar je het over hebt.' ⁷¹Toen hij wegliep naar het poortgebouw, zag een ander meisje hem. Ze zei tegen de omstanders: 'Die man hoorde bij Jezus van Nazaret!' ⁷²En opnieuw ontkende hij en zwoer: 'Echt, ik ken de man niet!' ⁷³Even later kwamen de omstanders naar Petrus toe, ze zeiden: 'Jij bent wel degelijk een van hen, trouwens, je accent verraadt je.' ⁷⁴Daarop begon hij te vloeken en te zweren: 'Ik ken die man niet!' En meteen kraaide er een haan. ⁷⁵Toen herinnerde Petrus zich wat Jezus gezegd had: 'Nog voor de haan gekraaid heeft, zul jij Mij driemaal verloochenen.' Hij ging naar buiten en huilde bitter.

Zingen: 5. Here, om uw bloedig zweet,
als Ge alleen de wijnpers treedt,
om de kelk vol bitter leed,
Kyrie eleison.

Lezen: Matt. 27: 1-14

De overlevering aan Pilatus en de dood van Judas

¹De volgende ochtend vroeg namen alle hogepriesters met de oudsten van het volk het besluit Jezus ter dood te brengen. ²Nadat ze Hem geboeid hadden, leidden ze Hem weg en leverden Hem over aan Pilatus, de gouverneur. ³Toen Judas, die Hem had uitgeleverd, zag dat Jezus ter dood veroordeeld was, kreeg hij berouw. Hij bracht de dertig zilverstukken naar de hogepriesters en oudsten terug ⁴en zei: 'Ik heb een zonde begaan door een onschuldige uit te leveren.' Maar zij zeiden: 'Wat gaat ons dat aan? Zie dat zelf maar op te

lossen!’ ⁵Toen smeed hij de zilverstukken de tempel in, vluchtte weg en verhing zich. ⁶De hogepriesters verzamelden de zilverstukken en zeiden tegen elkaar: ‘We mogen ze niet bij de tempelschat voegen, aangezien het bloedgeld is.’ ⁷Ze besloten er de akker van de pottenbakker mee te kopen, die dan als begraafplaats voor vreemdelingen kon dienen. ⁸Daarom heet die akker tot op de dag van vandaag de Bloedakker. ⁹Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jeremia: ‘En ze verzamelden de dertig zilverstukken, het bedrag waarop Hij geschat was en dat ze hadden bepaald met de kinderen van Israël, ¹⁰en ze betaalden er de akker van de pottenbakker mee, zoals de Heer mij had opgedragen.’

¹¹Toen Jezus voor de gouverneur stond, stelde deze Hem de vraag: ‘Bent U de koning van de Joden?’ Jezus zei: ‘U zegt het.’ ¹²Maar op de beschuldigingen die de hogepriesters en oudsten tegen Hem inbrachten, antwoordde Hij niet één keer. ¹³Daarop zei Pilatus tegen Hem: ‘Hooft U niet wat deze getuigen allemaal tegen U inbrengen?’ ¹⁴Hij gaf op geen enkele beschuldiging enig weerwoord, wat de gouverneur zeer verwonderde.

Zingen: 6. Om het zwijgen, het geduld,
waarmee Gij de wet vervult,
als men vruchtloos zoekt naar schuld,
Kyrie eleison.

Lezen: Matt. 27: 15-26

De veroordeling

¹⁵Nu had de gouverneur de gewoonte om op het pesachfeest één gevangene vrij te laten, en die door het volk te laten kiezen. ¹⁶Er zat toen een beruchte gevangene vast, die Jezus Barabbas genoemd werd. ¹⁷En dus vroeg Pilatus hun, toen ze daar waren samengestroomd: ‘Wie wilt u dat ik vrijlaat, Jezus Barabbas of Jezus die de messias wordt genoemd?’ ¹⁸Hij wist

namelijk dat ze Hem uit afgunst hadden uitgeleverd. ¹⁹Terwijl hij op de rechterstoel zat, werd hem een boodschap van zijn vrouw gebracht: 'Laat je niet in met die rechtvaardige! Om Hem heb ik namelijk vannacht in een droom veel moeten lijden.' ²⁰Onder-tussen haalden de hogepriesters en de oudsten het volk over: ze moesten om Barabbas vragen, en Jezus laten doden. ²¹Weer nam de gouverneur het woord en hij vroeg opnieuw: 'Wie van de twee wilt u dat ik vrijlaat?' 'Barabbas!' riepen ze. ²²Pilatus vroeg hun: 'Wat moet ik dan doen met Jezus die de messias wordt genoemd?' Allen antwoordden: 'Aan het kruis met Hem!' ²³Hij vroeg: 'Wat heeft Hij dan misdaan?' Maar ze schreeuwden alleen maar harder: 'Aan het kruis met Hem!' ²⁴Toen Pilatus inzag dat hij niets bereikte, maar dat er zelfs een opstand dreigde uit te breken, liet hij water brengen, waste ten overstaan van de menigte zijn handen en zei: 'Ik ben onschuldig aan de dood van deze man. Zie het zelf maar op te lossen.' ²⁵En heel het volk antwoordde: 'Laat zijn bloed ons maar worden aangerekend, en onze kinderen!' ²⁶Daarop liet Pilatus Barabbas vrij, maar Jezus leverde hij uit om gekruisigd te worden, nadat hij Hem eerst nog had laten geselen.

Zingen: 8. Om de doornen van uw kroon,
om de geesling en de hoon,
roepen wij, o Mensenzoon,
Kyrie eleison.

Lezen: Matt. 27: 27-44

De bespottling en kruisiging

²⁷De soldaten van de gouverneur namen Jezus mee naar het pretorium en verzamelden de hele cohort om Hem heen. ²⁸Ze kleedden Hem uit en deden Hem een scharlakenrode mantel om, ²⁹vlochten een kroon van doorntakken en zetten die op zijn hoofd. Ze gaven Hem een rietstok in zijn rechterhand en vielen voor Hem op de knieën. Spottend zeiden ze: 'Gegroet, koning

van de Joden,' ³⁰en ze spuwden op Hem, pakten Hem de rietstok weer af en sloegen Hem op het hoofd. ³¹Nadat ze Hem zo hadden bespot, trokken ze Hem de mantel uit, deden Hem zijn kleren weer aan en leidden Hem weg om Hem te kruisigen. ³²Bij het verlaten van het pretorium troffen ze een man uit Cyrene die Simon heette, en hem dwongen ze het kruis te dragen. ³³Zo kwamen ze bij de plek die Golgota genoemd werd, wat 'schedelplaats' betekent. ³⁴Ze gaven Jezus met gal vermengde wijn, maar toen Hij die geproefd had, weigerde Hij ervan te drinken. ³⁵Nadat ze Hem gekruisigd hadden, verdeelden ze zijn kleren onder elkaar door erom te dobbelen, ³⁶en ze bleven daar zitten om Hem te bewaken. ³⁷Boven zijn hoofd bevestigden ze de aanklacht, die luidde: 'Dit is Jezus, de koning van de Joden'. ³⁸Daarna werden er naast Hem twee misdadigers gekruisigd, de een rechts van Hem, de ander links. ³⁹De voorbijgangers keken hoofdschuddend toe en dreven de spot met Hem: ⁴⁰'Jij was toch de man die de tempel kon afbreken en in drie dagen weer opbouwen? Als je de Zoon van God bent, red jezelf dan en kom van dat kruis af!' ⁴¹Ook de hogepriesters, de schriftgeleerden en de oudsten maakten zulke spottende opmerkingen: ⁴²'Anderen heeft Hij gered, maar zichzelf redden kan Hij niet. Hij is toch koning van Israël? Laat Hij dan nu van het kruis afkomen, dan zullen we in Hem geloven. ⁴³Hij heeft zijn vertrouwen in God gesteld, laat die Hem nu dan redden, als Hij Hem tenminste goedgezind is. Hij heeft immers gezegd: "Ik ben de Zoon van God.'" ⁴⁴Precies zo beschimpten Hem de misdadigers die samen met Hem gekruisigd waren.

Zingen: 9. Om uw kruis, Heer, bidden wij,
om de speerstoot in uw zij,
ga aan onze schuld voorbij,
Kyrie eleison.

⁴⁵Rond het middaguur viel er duisternis over het hele land, die drie uur aanhield. ⁴⁶Aan het einde daarvan, in het negende uur, riep Jezus met luide stem: 'Eli, Eli, lema sabachtani?' Dat betekent: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?' ⁴⁷Toen de omstanders dat hoorden, zeiden enkelen van hen: 'Hij roept om Elia!' ⁴⁸Meteen kwam er uit hun midden iemand toegesnel die een spons pakte en in water met azijn doopte. Hij stak de spons op een stok en probeerde Hem te laten drinken. ⁴⁹De anderen zeiden: 'Laten we nu maar eens zien of Elia Hem komt redden.' ⁵⁰Jezus riep opnieuw, luidkeels, en gaf de geest.

⁵¹Op dat moment scheurde in de tempel het voorhangsel van boven tot onder in tweeën, en de aarde beefde en de rotsen spleten. ⁵²De graven werden geopend en de lichamen van veel gestorven heiligen werden tot leven gewekt; ⁵³na Jezus' opstanding kwamen ze uit de graven, gingen de heilige stad binnen en verschenen aan een groot aantal mensen.

⁵⁴Toen de centurio en degenen die met hem Jezus bewaakten de aardbeving voelden en merkten wat er gebeurde, werden ze door een hevige angst overvallen en zeiden: 'Hij was werkelijk Gods Zoon.'

De Paaskaars wordt gedoofd, het licht gedimd; moment van stilte

HET BEKLAG GODS

Het 'beklag Gods' is aan de profetie van Micha 6: 3-4 (5) ontleend en hoort bij de Goede Vrijdagliturgie. De verwijten leggen alle nadruk op de lijdende God. Eigenlijk vraagt God ons vandaag: Waar zijn jullie en welke rol spelen jullie bij al het lijden en onrecht in de wereld? Van de kant van de gemeente wordt de

vraag: 'Mijn volk wat heb ik u misdaan?', beantwoord met de oeroude roep: HEILIGE GOD, ONTFERM U OVER ONS.

v. Mijn volk, wat heb ik u misdaan? Of waarin heb ik u bedroefd? Ik heb de aarde voor de dag geroepen en aan uw handen toevertrouwd, maar mijn tuin wordt een wildernis, mijn levenswerk een dodenakker. Waarom laat gij dit toe?
g. HEILIGE GOD, ONTFERM U OVER ONS.

v. Ik heb u onder mijn regenboog gesteld, een teken van vrede en toekomst, maar dodelijke wapens staan gericht op mensen en bedreigen mijn dierbare schepping. Waarom laat gij dit toe?
g. HEILIGE GOD, ONTFERM U OVER ONS.

v. Ik heb mij laten kennen als een bevrijder, en bondgenoot van alle onderdrukten, maar tallozen worden getergd en geteisterd door terreur en tirannie. Waarom laat gij dit toe?
g. HEILIGE GOD, ONTFERM U OVER ONS.

v. Ik heb in overvloed gezegend met dagelijks brood en meer dan dat, maar op de akker sterven mensen onverzadigd en kinderhanden blijven ongevuld. Waarom laat gij dit toe?
g. HEILIGE GOD, ONTFERM U OVER ONS.

v. Ik heb mijn woord aan u gegeven en u mijn hartsgeheimen toevertrouwd, maar afgoden vinden overal gehoor en mensen kiezen wegen ten dode. Waarom laat gij dit toe?
g. HEILIGE GOD, ONTFERM U OVER ONS.

v. Ik heb mijn eigen Zoon tot u gezonden, Mijn sprekend evenbeeld, Mijn uitgestrekte hand, maar Hij is afgewezen, uitgestoten, vernederd tot de laatste dood, ik heb hem bij u terug gebracht, de levende, de bron van alle leven, maar hij gaat dood aan alle kruisen waaraan mijn mensen worden vast gespijkerd. Waarom laat gij dit toe?
g. HEILIGE GOD, ONTFERM U OVER ONS.

v. Mijn volk, wat heb ik u misdaan of waarmee heb ik u bedroefd? Antwoord mij!

Ik heb u geëerd als kroon der schepping,

Ik heb u gezocht als mijn kostbaarste sieraad,

Ik heb u bewaard in mijn hand, in mijn hart,

Ik heb u mijn trots, mijn Zoon, geofferd.

Wat had ik nog meer moeten doen dan dat ik niet heb gedaan?

Lijdensoverdenking

Zingen: Lied 590: 1, 4 en 5

1. Nu valt de nacht.

Het is volbracht:

de Heer heeft heel zijn leven

voor het menselijk geslacht

in Gods hand gegeven.

4. 't Is goed, o Heer,

Gij hoeft de eer

van God niet meer te staven.

Leggen wij ons bij U neer,

in uw dood begraven.

5. Hoe wonderlijk,

uitzonderlijk

een sabbat is gekomen:

eens voor al heeft Hij het juk

van ons afgenomen.

Voorbede

Slotlezing: Matt. 27: 57-61

De begrafenis

⁵⁷Toen de avond gevallen was, arriveerde er een rijke man die uit Arimatea afkomstig was. Hij heette Josef en was ook een leerling van Jezus geworden. ⁵⁸Hij meldde zich bij Pilatus en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Hierop gaf Pilatus bevel het aan hem af te staan. ⁵⁹Josef nam het lichaam mee, wikkelde het in zuiver linnen ⁶⁰en legde het in het nieuwe rotsgraf dat hij voor zichzelf had laten uithouwen. Daarna rolde

hij een grote steen voor de ingang van het graf en vertrok. ⁶¹Maria van Magdala en de andere Maria gingen tegenover het graf zitten en bleven daar achter.

Luthers avondgebed:

Heer blijf bij ons,
want het is avond en de nacht zal komen.

Blijf bij ons en bij uw ganse kerk
aan de avond van de dag.
aan de avond van het leven.
aan de avond van de wereld.

Blijf bij ons
met uw genade en goedheid,
met uw troost en zegen
met uw Woord en sacrament.

Blijf bij ons
wanneer het over ons komt
de nacht van beproeving en van angst,
de nacht van twijfel en aanvechting,
de nacht van de strenge, bittere dood.
Blijf bij ons
in leven en in sterven
in tijd en eeuwigheid.
g.: AMEN

Zegen

Let op: Wij verlaten in stilte de kerk, wachtend op het doorbreken van Gods licht (er is geen orgelspel)